

20.05.2020

§ 34

Asianro 8514/00.01.02.01/2019

Pelastustoimen palvelutasopäätöksen katsaus

Pelastuspäällikkö Erkki Asikainen:

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta päätti kokouksessaan 25.2.2020 hyväksyä Pohjois-Savon pelastustoimen maakunnallisen palvelutasopäätöksen vuosille 2016-2019 voimassaolon jatkamisen, kunnes uusi palvelutasopäätös vuosille 2021-2024 tulee voimaan viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä.

Uusi palvelutasopäätös valmistellaan pelastuslaitoksen toimesta syksyllä 2020 siten, että kunnat voivat antaa lausuntonsa ennen aluepelastuslautakunnan käsittelyä ja hyväksyntää. Palvelutasopäätöstä käsitellään myös aluepelastuslautakunnan seminaarissa syksyllä 2020. Uutta palvelutasopäätöstä varten päivitetään myös riskianalyysi.

”Rakenne, jossa riskianalyysi (toimintaympäristön analyysi) perustelee palvelut (palvelutasopäätöksen) on todella kestävä tapa suunnitella ja toteuttaa palveluja, koska sen kautta kyky toimintaympäristön muutoksen perustelemiin painopisteiden muuttamisiin voidaan kaikissa tilanteissa turvata. Palvelutasopäätös on siis pelastuslaitoksen ja kuntien vastavuoroinen ja riskiperusteinen sopimus, jossa riskien dynaamisuus sekä pelastuslaitoksen kyky sopeuttaa toimintaansa toimintaympäristön muutosten mukaan on sisäkirjoitettua. Palvelutasopäätöksestä poikkeaminen esimerkiksi poikkeusolojen vuoksi ei ole laitton tila, vaan palvelujen uudelleen suunnittelu tilanteen edellyttämällä tavalla on itseasiassa vaatimus, jolla kuntakentän luottamus pelastuslaitokseen voidaan säilyttää.” (Ote artikkelista Mitä, missä, milloin – ja miksi? Pelastuslaitoksen kumppanuusverkon Feeniks uutiskirje 8.5.2020, Vesa-Pekka Tervo, pelastustoimen kehittämispäällikkö, kuntaliitto, <https://pelastuslaitokset.fi/julkaisut/uutiskirje2020/1>)

Palvelutasopäätöksen laatimisessa suurin epävarmuus on työtuomioistuimessa vireillä olevat mm. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen paloasemilla suoritettua varallaoloa koskevat asiat. Välituomiot näissä asioissa annetaan sen jälkeen, kun Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisun Saksassa 30.7.2019 esitettyyn ennakkoratkaisupyyntöön, jossa varalla olevan palomiehen oli hälytyksen tultua välittömästi lähdettävä tehtäväpaikalle tai paloasemalle ja saavutettava se 20 minuutissa hälytyksestä. Keskimääräinen käsittelyaika unionin tuomioistuimessa oli vuonna 2018 noin 16 kuukautta. Tuossa asiassa annettavalla ratkaisulla voi olla merkitystä työtuomioistuimessa vireillä olevassa Pohjois-Savon pelastuslaitoksen varallaoloasioissa annettavan ratkaisun kannalta.

Työtuomioistuimen mahdollisesti päättäessä varallaolon olevan työaikaa, on varallaolo lopetettava Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminnassa, sillä työaikalaki ei mahdollista sellaisia työtuntimääriä, jotka varallaolosta seuraisivat.

20.05.2020

Varallaolon poistuminen heikentää huomattavasti pelastustoiminnan varmuutta hälytystehtäville lähtemiseen niillä ns. päiväpelastusasemilla, joissa pelastustoiminnan valmius perustuu päätoimisten virka-aikaiseen yleistyöaikaan ja sopimushenkilöstön hälyttämiseen sekä virka-ajan ulkopuolella varalla olevien ja sopimushenkilöstön hälyttämiseen. Myös pelastusviranomaisen saaminen pelastustehtäville mahdollisesti heikkenisi. Nykyisin n. 30 varallaoloringin henkilöstön varallaolokustannukset ovat n. 1 000 000 € vuodessa, mikä ei riitä kattamaan päätoimisten lisäämistä 24/7 työvuoroon siten, että valmius voitaisiin taata päätoimisella henkilöstöllä. Yhden päätoimisen 24/7 työvuorossa olevan henkilön vuosikustannus on n. 50 000 €.

Varallaolon mahdollinen poistuminen voidaan osittain kompensoida seuraavilla toimenpiteillä:

1. Hälytysrahan merkittävä korotus, joka osittain korvaisi varallaolokorvauksen menetystä. Tällä hetkellä työhön saapumisesta (hälytyksestä) aiheutuvasta häiriöstä maksetaan KVTES:n mukainen 7,61 euron hälytysraha muille kuin varallaolijoille. Hälytysrahan korottaminen ei kuitenkaan varmista sitä, että aina olisi tarvittava henkilöstö lähdössä tehtävälle.
2. Vakinaisesti miehitetyiltä 24/7 pelastusasemilta hälytetään pelastusryhmä huomattavasti kauemmas kuin nykyiset vasteet toteuttavat. Tämä saattaa aiheuttaa riskiruuduille määriteltyjen toimintavalmiusaikojen ylitystä ja siksi aluehallintoviraston reklamaatioita, mutta antaa lisää varmuutta pelastusmuodostelmien saamiseksi onnettomuuskohteelle.
3. Samalle tehtävälle hälytetään nykyistä useammalta pelastusasemalta pelastusmuodostelmia. Tämä lisää hälytysmääriä pelastusasemittain ja aiheuttaa lisäkustannuksia, vaikka toisilta pelastusasemilta lähtevät peruutettaisiinkin nopeasti. Nykyisin hälytysraha ja yhden tunnin palkka maksetaan hälytykseen pelastusasemalle tulleen henkilölle, vaikka tehtävä peruuntuisi myöhemmin.
4. Secapp -viestintä- ja hälytysalustan käyttöönotto pelastusasemakohtaisine hälytysryhmineen mahdollistaa nopeat asemakohtaiset hälyttämistoimet myös automaattisesti hätäkeskuksen tekemässä hälyttämisessä, hälytykselle tulevien henkilöiden saapumisilmoituksilla ja tarpeettomien henkilöiden hälytykselle tulemisen peruuttamisessa. Secapp on tietoturvallisena alustana laajasti käytössä eri viranomaisten ja toimijoiden pikaviestinnässä (mm. pelastuslaitokset, sairaanhoitopiirit). Vuosikustannukset olisivat edellä kuvatussa tilanteessa n. 21 000 € lisättynä erilaisten lisätoimintojen alkuinvestointiosuuksilla. Järjestelmä toisi varmuutta pelastustoiminnan johtamiselle, kun tiedetään, kuinka monta henkilöä ja miltä asemilta on varmasti ilmoittanut tulevansa tehtävälle. Järjestelmään on mahdollista asettaa tehtäväkohtaiset tavoitteet henkilöstön saamiseksi tehtävälle, mikä alentaa kustannuksia mm. ensivastetehtävillä. Kun riittävästi tehtävälle tulevia on ilmoitautunut, antaa järjestelmä muille automaattisesti peruutuksen.
5. Pelastusviranomaisen johtamistoiminnan varmistaminen tilannekeskuksessa olevalla päällystöviranomaisella. Sisäministeriö on antanut julkaisun SM 21/2018 Ehdotus pelastustoiminnan suunnitteluperusteiden kehittämiseksi, jossa viidelle yhteistoiminta-alueelle perustetaan 24/7 toimiva tilannekeskus. Tilannekeskuksessa oleva pelastusviran-

20.05.2020

omainen voisi johtaa pelastustoimintaa etäjohtamisen keinoin sellaisissa tilanteissa, joissa onnettomuuskohteella ei olisi pelastusviranomais-
ta, kuten sopimushenkilön toimiessa tilannepaikalla pelastusryhmän-
johtajana.

6. Tulevaisuudessa pitää pohtia ja sopia sairaanhoitopiirin kanssa moniammatillisten (ensihoidaja ja pelastusviranomainen) yksiköiden lisäämiseksi tarkoituksena mahdollisimman hyvä maakunnallinen kattavuus. Tällöin onnettomuuskohteelle saapuminen olisi varmempaa vaikkakin toimintavalmiuden aikaviive saattaisi kasvaa.

Palvelutasopäätöksen laatimiseen vaikuttavat oleellisesti myös muut kiristyvän talousnäköymän hankintapaineet. Pelastusasemien uusiminen tai peruskorjaus tuo kasvavat vuokratkustannukset käyttömenoihin. Pelastusasemille investointibudjetista hankittavat kalusteet ja erikoiskalustot (mm. letkunpesu- ja paineilmahuolto) kuormittavat pelastuslaitoksen investointimenoja entisestään. Käyttömenojen lisäämispaineita aiheuttavat myös uusien pelastusasemien miehittämisen henkilöstömenot.

Lisäksi investointikustannuspaineita aiheuttavat huomattavan kalliin kaluston lähivuosien hankinnat. Näitä ovat vuosittain hankittavien sammutus-, säiliö- ja pelastusautojen lisäksi tulevat puomitikkaiden (korkeiden rakennusten pelastustehtävät) ja suurten öljyntorjunta-alusten uusiminen paikallisten sekä alueellisten öljyntorjuntasuunnitelmien mukaisesti. Pelastustoiminta erikoistilanteissa, kuten kemikaalivahinkojen torjunta tai raskaspelastustoiminta sortumissa, aiheuttavat merkittävästi niin kalustokustannuksia kuin henkilöstön koulutuskustannuksia.

Digitalisoituva yhteiskunta tietoturva-vaatimuksineen tuo kustannuspaineita paitsi turvallisuusverkon ICT -laitteisiin ja ohjelmistoihin niin myös niiden käyttäjien (päätoimisten ja sopimushenkilöstön) turvallisuusselvitysten teettämiseen suojelupoliisilla.

Vaikutusten arviointi -

Esitys

Aluepelastuslautakunta merkitsee pelastustoimen palvelutasopäätöksen katsauksen tiedoksi.

Valmistelija

Erkki Asikainen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 17 18 8102

Päätösehdotus

Pelastusjohtaja Jukka Koponen

Aluepelastuslautakunta merkitsee pelastustoimen palvelutasopäätöksen katsauksen tiedoksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Pöytäkirjaan merkittiin, että Risto Kröger poistui klo 17.30 asian § 34 käsittelyn aikana

Pohjois-Savon pelastuslaitos
Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta

Pöytäkirja

20.05.2020

4/2020

4 (4)

34 §